

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Speculum animae peccatricis

Jacobus <van Gruitrode>

[Köln], [um 1493]

Capitulum quartum

[urn:nbn:de:bsz:31-293388](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-293388)

cundū est si aliq̄s recepisset dona maxima a domino suo ad
multiplicandum et lucrandum et q̄ ipse deberet habere lu-
crum superflue expenderet et p̄ nihilo daret in contemptū dñi
impie ageret et cōtra curialitatē dñi sui ingratus esset. sic ē
peccator q̄ corpus et aīam. sensus anime vires corpis. spā-
lia bona. spacūz vite et alia multa magna beneficia recepit
a deo et omīa ista expendit in cōtumeliā creatoris peccādo
multipl̄r ap̄teq̄s faciendo cōtra bonitatē dei De aīa quippe
que tradita est nob̄ a deo q̄si thesaurus p̄ciosus. sic d̄t **Gre-**
gorius **U**e mihi si talentū mihi traditū in animā meā neg-
ligenter seruauero. que p̄cioso sanguine agni incōtaminati
appreciatur De tempore dicit idem **Grego.** Non est tem-
pus tibi impensum quod nō a te eriget qualiter expensum
fuerit **T**ercū exemplū est. si est aliq̄s seruus dispensator bo-
noz. alicuius dñi q̄ bonū panem et bonum vinū et meliora
cibaria daret extraneis et inimicis dñi sui. et dño suo daret
de pane corrupto et de surfure ad comedendū et etiā de pu-
tridis carnibz et piscibus. daret quoq̄ ei ad potandū de vi-
ni sui fecibus impie ageret et contra dñm suū **S**ic est pecca-
tor illud quod pulchrius et melius est de vita sua. id est in-
uenturum et fortitudinē suam dat mūdo et dyabolo q̄ sunt
inimici xpi. et qd̄ peius est. i. nouissimū vite sue pponit deo
suo dare. nō sic faciebat **D**avid cū dicebat. Fortitudinem
meā custodiam. i. ad seruiendū tibi. et **E**ccl̄. ait **N**oli affer-
re dño feces senectutis sed vinū libaminū floride inuentu-
tis. et de peccatoribz p̄niam differentibz **H**ec ait **Grego**
Satis alienus est a fide q̄ ad agendū p̄niam tempus senec-
tutis expectat. cum nullū diem vite sue in sua habeat pote-
state. idcirco iuxta consiliū **V**idori. Festinare debet vnus
quisq̄ ad deum penitendo dum potest. si dum potest nolue-
rit oīno cum voluerit tarde non possit. **I**git̄ festina ad peni-
tentiam carissime ne tardaueris vt non cum fatuis virgini-
bus finaliter excludaris.

De contemptu et odio mundi
Capitulum quartum.

Nolite diligere mundū neq; ea que in mundo sunt.
Si quis diligit mundū nō est caritas dei in eo. mū-
dus transit et cōcupiscentia eius. i. **Johā. i.** Et hec
verba pertractās beatus **Augustinus** ait: Quid vis vtruz
amare temporalia et transire, cum tpe. an mundū non amare et
in eternū viuere cum deo. amas seculū absorbebit te. amato
res suos vocare nouit non portare. mūdus nempe quasi ex
communicatus est qz sicut pro excommunicato nō oratur
in ecclesia sic nec xp̄us orat pro mundo. qui tamen pro suis
crucifixoribus orauit. q̄; stultum est etiam tali domino ser-
uire. qui in fine seruum mundum et sine mercede eijcere con-
suevit sicut facit mundus. **U**nde loquitur ad **Soldanū** rex
babiloniē cum apud damascum infirmaretur vsq; ad mor-
tem et scirēt sibi mortem imminere. signiferum suūm vocat
dicens ei. **Tu** soles ferre vexilla mea ad bella. fer nunc mor-
tis mee vexillum. scilicet hunc panniculum per totā damas-
cum dicens. **E**cce orientis rex moriens non fert secum nisi
hunc vilem panniculum. **S**imile vero legitur. q; quidā rex
lothoringie iuuenis (cuz esset in extremis) respiciens sua pa-
lacia et domos suos dixit pluribus audientibus. **D**omi-
ne ibesu quantū contēendus est mundus iste. ecce qui tot
habui palacia et hospicia nescio quo debeam hac nocte ire
vel qui debeat me hospitio suscipere. **R**elinque ergo o pec-
cator diuū ciuū in hoc mūdo anteq; in tanta paupertate re-
linquaris ab eo **Jacobi. i.** Qui amicus est huius mūdi. dei
inimicus constituitur. **E**t **Gregorius.** Tanto deo quis est
p̄ximius quāto ab amore mūdi est alienus. **A**d quod signifi-
candum christus nudus extra ciuitatem pati voluit et cru-
cifigi. vt ostēderet sibi nihil esse cōmune cū mundo. et quicū
q; voluerit sequi passionis fructum debet exire mundū. sal-
tem per affectū et mundanā conuersationē. **U**nde dicit dñs
Hiere. Fugite de babilonia et saluet vnusquisq; animā suā
Babilon fm **Hiero.** interpretat̄ domus confusionis et sig-
nificat hūc mundū. in q̄ iā vbiq; regnat confusio tā in clero q̄
in populo. tam in religiosis q̄ in secularibus. tam in senib; q̄
in iuuenibus: tam in viris q̄ in mulieribus: ita vt merito

dicat **Johannes** in canonica sua **Totus** mundus in mali/
gno positus est. et idcirco consulit **Bernardus** fugiendum
esse ad vitam religiosam dicens. **Fugite** de medio babilo/
nis id est de mundo et saluate animas vestras. **puolate** ad
urbes refugij id est ad vitam religiosam vbi positis de pre
tentis agere penitentiam: et futura gloriam fiducialiter po
stulare. **Nō** vos penitentie austeritas deterreat qz non sunt
condigne passionis huius tps ad preterita culpam que re
mittitur et ad futura gliam que promittit. **Sciendū** qz mū
dum debemus fugere propter quatuor. **Primo** em̄ solēt sa
pientes recordare a loco infecto. pestilentia vel fetore. et max
ime quādo vel egros se sentiunt vel egrotare se agnoscūt. ta
lis est mundus q̄ tot mala peccantiū habet. videmus enim
tot fetores inficientes animā nostram quos recipimus. id/
circo cum pctm̄ sit morbus cōtagiosus fugienda est socie
tas maloz. quia non est cautum sanis cum leprosis habita
re. **Et Eccl: xij.** dicitur. **Qui** tetigerit picem inquinabit ab
ea. et q̄ cōmunicauerit cū supbo induet supbiā. **Et Hiero.**
Certe nihil tam nocet hominibz q̄ mala societas. talis em̄
efficit homo quali societate pfruitur. nunq̄z cū agno lupus
habitat. vir castus societate luxuriosi aufugit plusq̄z impos
sibile puto virum diutius in bonis pmanere q̄ opibus ma
lorum assidua cōuersatione vtitur: vociferat psal. **Cū** sanc
to sanctus eris et cum peruerso perteris. et cum viro electo
electus eris. sicut em̄ nocet mala cōuersatio ita prodest bo
na. nihil potest comparari huic thesauro. qui bonam inue
nit societatem vitam inueniet diuitijs afflu. **Et** vt certe ve
re dicam. raro homo bonus vel malus efficitur nisi ob so
cietatis cām. pueri em̄ cor tanq̄z tabula rasa in q̄ nihil depi
ctū est fore: d̄ illd̄ ergo qd̄ a societate recipit vsq̄z ad senectā
retinet siue bonū. vt ait **Hiero.** siue malū. **Debemus** ḡ nos
elongare a mundo malo propter mali vicini molestiam. nul
lus autē vicinus ita potest nocere sicut vicinitas peccatoz.
quoz mundus plenus est. **Secdo** solēt sapiētes recedere a lo
cis in q̄bus tūcēt se tradi in manibus inimicoz suoz quod
facit mundus. ppter quod sibi cōgruit illud inde traditoris.

Quicumque osculatus fuero ipse est tenete eum. que verba de
mundo demonibus. nam quos mundus osculatur in presenti. i. exal/
tat honoribus. hostibus eius scilicet demonibus tradit unde Hiero.
Signum manifeste damnationis est in hoc mundo sua beneplaci/
ta assequi. a mundo diligi. errare in via que per diuitias et delicias
festinat ire. **Hec Hiero.** Tercio solent sapientes se elongare
aliquo loco propter aliquod periculum. mundus autem locus est
periculosissimus quam mare dicitur. **Unde psal.** Hoc mare magnus et
spaciosus manibus periculum huius mundi sive maris iuxta
verbum **Berni.** probat. transuentium raritas et penitentium multitu/
do in mari marfilie de quatuor nauibus vix erit vna. In huius
mundi mari de quatuor animabus vix saluat vna: quasi enim
locus diluuij est mundus iste ubi pauci respectu penitentium sal/
uant. mundus est sicut fornax babilonica igne infernali suc/
censa. ideo valde timendum est homini in eo quod ad sibi vni/
us verbi accendit igne ire. ad vnius mulieris aspectum ig/
ne luxurie ad aspectum vnius rei preciose igne concupiscentie
Quarto elongat se homo dissipatus ab aliquo. propter inimi/
ci capitalis timorem. **Inimicus noster capitalis est diabo/
lus princeps mundi qui mortem nostram minatur a quo nos elon/
gamus dum mundum deserimus Eccli. xi.** Longe esto ab
hoie potestatem habente occidendi. homo iste est dyabolus
qui sic dicitur. quod ab homine deuincit. **Mat. xiiij.** Inimicus ho/
mo hoc facit. Propterea sciendum est quod aliter non potest perfec/
te vinci mundus nisi per exitum ab eo. unde legitur in vita patrum
quod beatus **Acernius** adhuc in palatio imperatorum existens ro/
gavit deum dicens **Domine obsecro dirige me ad salutem et venit**
vox dicens ei **Acernie fuge hoies et saluaberis: ipse autem sta/
tim ad monachale venit vitam. Item deum orauit dicens.**
Domine dirige me ad salutem. et vox iterum dicit acernie fuge vince
tace quiesce. **Hec enim sunt radices non peccandi.** nam in fuga
vincit concupiscentia carnis. silentio: supbia vite. quiete desi/
deriorum. auaricia. **Ite** **Isido.** ad contemptum mundi nos exhor/
tantur ait. **Si vis esse ceteris nihil seculi appetas. abijce abs/
te quicquid bonum propositum impedire poterit. esto mortuus**
mundo et mundus tibi. mundi gloriam tanquam mortuus non aspi/

cias. viuens contemne qđ post mortem nō poteris hēe De
huius mundi vita dicit. **V**ero. **O** vita mundi non vita s; **s;**
mors. vita fallax vita onusta tristitij. ibecillis et ymbatica
vita mēdax nūc vt flores statim arescis puans vitā cui test
vita fragilis vita momnetanea et caduca que quāto magis
crescis tāto magis decrescis. cū plus pcedis plus ad mortē
appropinqs. o vita plena laqueis quot in mundo homies
illa queas. quor parte iā sustinet tormēta infernalīa. qđ brūs
qđ tuas agnoscit fallacias qđ beatior qđ de tuis nō curat blan
dicijs. qđ beatissimus qđ a te bñ puatus est. **A**ugu. **M**undus
clamat ego deficiam. caro clamat ego inficiam. miser quem
sequis. **O** karissime si hec (que iam legisti) nō te moueāt ad
p̄temptū mūdi et eor. (qđ in eo sunt) audi. **B**er. de amatorib;
mundi dicentem ve illis qđbus p̄parat dolor vermiū ardor
flāmarū sitis p̄tinua. fletus et stridor dētū horribiles facies
demonū. ibi mors optabitur et nō dabitur ibi nullus ordo
sed sempiternus horror quis putas tunc erit meror. que tristi
cia qđs luctus qđ sepabitur iniustus a p̄sortio iustor. et tradē
tur iniusti potestati demonum et ibunt cum eis ad ceterum
supplicium. gaudia paradisi nunqđ suscepturi s; p̄petuo cru
ciādī. ibi torquens nec p̄nēs fatigabitur. qđ torquebitur nō
morit sed sine spe venie viuēt et non morient. morient et nō
psument. **I**sid. **S**i habes sapiētiā salomonis. fortitudinē
Sampsonis. si longitudinē vite Enoch. si p̄tholo. nei po/
testate. si diuitias **C**resi. quid p̄dest tibi si caro tua dat ver/
mib;. anima demonib; crucianda cum diuites sine fine. **I**ez.
mouere te debet ad despiciendū hunc mundū et ea qđ in mū
do sunt breuitas t̄pis et vite. et incertitudo mortis. **U**nde
Brego. **R**eprobos mentes idcirco multa neq̄ter agunt qui
se hic viuere diuini arbitran. iusti vero qz breuitatez vite
sue considerāt elationes et immūdicie culpas declināt. **D**e
breuitate huius vite dēt brūs **J**acobi. iij. cap. canonice sue.
Quid est vita nostra nisi vapor ad modicū apparens dein/
ceps exterminabit. **E**t **A**ug. **V**ita hoīs ita breuis est ab in
fantia vsq; ad decrepitā senectutē. **A**daz si adhuc viueret et
hodie moreret quid illi longitudo vite p̄uisset. **I**dem qđqd

De tpe vivitur de spacio vivēdi diminuit. vt oīno nihil aliū
sit vita p̄ns q̄ cursus ad mortē. in quo nemo stare paululus
vel tardius ire p̄mittit. sed regent oēs pari motu singul' die
bus facere dictā ad corpis mortē. **Seneca** Quotidie mori
mur. qz quotidie demit aliqua ps vite. ecce dilectissime si be
nete inspereris et verba tibi iam dicta ac etiā postea scribē
da cordis auribz diligenter p̄ceperis potius deberes dice/
re vado ad moriendū q̄ crederes p̄ longū tps vivere. 7 forte
diceres hec verba vltima vado ad moriendū tu at̄ estimas
diu vivere. et hec tpalia bona et mūdana gaudia annis mul
tis in delicijs possidere. **Sed** karissime nō sic hō em̄ vt ait
psal. Vanitati similis factus dies eius

De falsa mūdi glia potentia et dignitate et caducis eius
diuitijs cōtemnendis. **Lapl'm. v.**

Si sunt p̄ncipes gentiū qui dominant sup bestias
que sunt in terra q̄ in auribz celi ludunt q̄ argentum
thefaurizāt 7 aurū in quo cōfidūt homines 7 nō est fi
nis acq̄sitōis eoz exterminati sunt ad inferos descēderūt. et
aliq̄ in loco eoz surrexerūt. vt scribit **Baruch. iii.** Et hec p̄ba
p̄tractās in somnis suis sic ait. **Ubi** sunt insupabiles ora/
tores. vbi q̄ cōueniētius festa disponebāt. vbi equoz splen
di nutritores. vbi exercitū ducēs. vbi satrapes 7 tyrāni. non
ne oēs puluis et fanille. nōne in paucis versibz est eoz medi
morā vite. respice sepulchra eoz et vide q̄s seruus q̄s dñs
q̄s diues q̄s paup. et discerne si potes villicū a rege fortem
a debili pulchrū a deformi. **Sciendū** est qz hūana glia ex q̄
cūqz re pueniat est fugēda: **Primo** qz vilissima est in sua cō
ditōe. **Secūdo** qz falsissima in p̄missione: **Tercio** qz vanissi
ma 7 fragilissima induratiōe. **Quarto** qz malignissima in re
tributiōe. **Dico** p̄mo qz mundana glia nob̄ est iō fugēda: q̄
vilissima et hoc de sua natura. scribit em̄. i. **Mach. ij.** Glia
eius stercus 7 ymis. hodie extollit̄ cras n̄ inuenit̄. **Quid** in
rebo stercore detestabilius. qd̄ in aialibz verme vilius. **Et** in
anis glia hoīs in stercore et verme cōsistit. hoībz nō est ap
petēda sed fugēda. **Est** aut̄ mūdi glia putrido ligno similis.
De q̄ philo. docet 7 experiētia cōprobat qd̄ de nocte lucet